

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

SOUBOR GRAFICKÝCH LISTŮ NA TÉMA
“ŽIVOT V 21. STOLETÍ – ALTERNATIVNÍ
A KONZUMNÍ PŘÍSTUPY”

Maryia Bazlova

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu

Studijní program Design

Studijní obor Ilustrace a Grafický Design

Specializace Ilustrace

Diplomová práce

SOUBOR GRAFICKÝCH LISTŮ NA TÉMA
“ŽIVOT V 21. STOLETÍ – ALTERNATIVNÍ
A KONZUMNÍ PŘÍSTUPY”

Maryia Bazlova

Vedoucí práce: doc. ak. mal. Mikoláš

Katedra designu

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

podpis autora

OBSAH

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	1
1.1 Ženokol.....	2
1.2 Kakaová bohyně.....	4
1.3 Písmenkář.....	4
2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY.....	6
3. CÍL PRÁCE.....	8
4. PROCES PŘÍPRAVY.....	9
4.1 Co je odpad a z čeho se skládá?.....	10
4.2 Měřítka odpadu.....	11
4.2.1 Jedno město.....	11
4.2.1.1 Městská skládka.....	11
4.2.1.2 ČOV.....	12
4.2.2 Jeden dům.....	13
4.2.3 Jeden člověk.....	13
4.3 Studie materiálu.....	14
5. PROCES TVORBY.....	15
5.1 Grafické listy.....	15
5.2 Komiks.....	15
6. TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	17
6.1 Grafické listy.....	17
6.2 Komiks.....	17
7. POPIS DÍLA.....	18
7.1 Grafické listy.....	18
7.2 Komiks.....	18
8. PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	20
9. SILNÉ STRÁNKY.....	21
10. SLABÉ STRÁNKY.....	22
11. ZÁVĚR.....	23

13. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	24
A) Knižní a periodická literatura.....	24
B) Elektronické informační zdroje.....	24
14. RESUMÉ	25
15. SEZNAM PŘÍLOH	26

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Často se inspiroji prehistorickou kulturou, zejména praslovanskou filosofií a mytologií. Myslím si, že jakékoliv stopy, které po sobě nechávají lidé, mají svůj důležitý sakrální anebo poučný smysl. V poslední době se obracím nejen k historickým, ale i k moderním artefaktům. Doufám, že dobrou ukázkou toho bude i moje závěrečná práce.

V čemkoli, co vytvořím, se pokouším vcítit se do diváka, vtáhnout ho do děje či ho překvapit. Při tvorbě zpravidla pracuji ručně – manuální, skoro meditační, práce mi přináší zvláštní uspokojení. Ale však musím se přiznat, že jsem nedávno objevila techniku digitální kresby. V neposlední řadě je pro mě důležité vytvořit dílo jako ucelený projekt, kompletně propojený hlavní myšlenkou a jasně ji znázorňující. Ideální dílo pro mě je, když nejde už nic do práce přidat ani nic odebrat.

Mým oborem je ilustrace, avšak ráda překračuji jeho hranice. Neustále měním svůj životní styl, své názory, a tak se mění i můj tvůrčí projev. Proto moje projekty vypadají dost rozpačitě, často lidé nevěří, že práce, které jim ukazují, udělal jeden člověk. Myslím si, že je tomu tak, protože každý projekt je pro mě výjimečný a osobně pro každé konkrétní téma vyhledávám zvláštní cestu a pak i techniku, která by nejlépe vystíhala a naplnila cíl práce. Každý můj projekt má svůj zvláštní životní příběh, a proto se mi zdá nevhodné aplikovat na všechno stejnou techniku.

Věřím, že umění ilustrací nekončí u tradiční formy tiskového vydání! Kniha se dá pojmout i jinou formou. Jako příklad mohu uvést jednu ze svých dosavadních prací s názvem Ženokol, kde hlavním motivem je cyklický příběh pojatý formou vyšívání komiksu.

1.1 Ženokol [viz Příloha 1]

Ženokol – projekt dětské komiksové knížky na šatech. Pásový komiks je umístěn na dolní části šatů a je určený pro děti přibližně od 3 do 6 let, které jsou tak vysoké.

Jedná se o vyšitý komiks, který by si dítě mohlo prohlížet, když je maminka zaneprázdněná důležitou prací. Maminka nemusí mít strach, že se dítě někam ztratí, protože v tu chvíli bude jeho pozornost upoutaná k obrázkům na sukni. Kromě toho při prohlížení komiksu se dítě může určitým způsobem vzdělávat.

Děti ve věku od 3 do 6 let už začíná zajímat otázka, jak přišli na svět. Svým příběhem odpovídám na tuto otázku pod vlivem staroslovanské mytologie. Z toho důvodu pro tvorbu vybírám techniku vyšívání, symbolický projev a mírně krojový střih šatů. Červeno-bílou barevností všech prvků ještě více znázorňují spojení šatů s tradičním běloruským krojem.

Na úvod musím říci, že existují dva proudy energie: ženský a mužský (také známé z čínské filosofie jako jing a jang). Mužská vesmírná energie směřuje shora dolů, zatímco ženská, zemská, naopak – zdola nahoru. Právě proto by ženy měly nosit šaty a sukně, aby mohly uchovávat plodnou ženskou energii na úrovni reprodukčních orgánů. Proto byla u Slovanů žena často porovnávána se zemí-matkou. Dokonce i samotné šaty připomínají kopec a hraje roli zásobárny ženské energie.

Příběh vypráví o holčičce, která postupně roste a stává se dívkou. Když konečně dospěje, musí se naučit několika ženským záležitostem a taky si chytit koně, na kterém poté odjede ven z domovského ženského pohoří. Nečekaně se tak dívka ocitá

v údolí mužských hor. Samozřejmě se pak chtěla dostat na samý vrchol jedné z nich, leč náhle se na úpatí hory objevil muž bránící svou horu. Dívka věděla, že cesta k mužskému srdci vede přes jeho žaludek, a věřila, že dokáže oklamat muže ženskou moudrostí. Tak mu místo násilí nabídla kouzelný lektvar (polévku-zelňačku). Lektvar zapůsobil a brzo spolu jeli nahoru. Mezitím se slunce zastavilo přesně nad špičkou hory, protože bylo právě poledne. Na vrcholu dívka objevila zmrzlé jezírko, opatrně si na něj stoupla a začala tančit v kruhu. Žhavým tancem jezírko roztálo, a ve vodě se ukázal had Kundalini (energetický vír). Dívka se najednou vznesla do meditační pozice. Had postupně protekl všemi jejími sedmi čakrami, čímž ženě požehnal, ale u toho se nezastavil a směřoval dále. Vysoko v oblacích se spojil se sluncem, a tak se objevila první buňka nového života, počatá v největší božské extázi. Ještě chvíli oplodněné slunce zářilo, ale brzo se začalo naklánět k západu. Dívka musela rychle utíkat do svého pohoří, aby si, než slunce zapadne, stihla navléci sukni-kopec a ponořit oplodněné slunce do svého lůna. Když to stihne, tak se po nějakém čase z malého kopečku narodí holčička, která bude postupně růst, až se z ní stane dívka, která opět půjde na procházku... Příběh se pořád opakuje dokola a v tom nekonečném opakování se skrývá největší tajemnost života. Ruská hračka – matřjoška je dobrým příkladem výše zmíněného.

Další částí projektu je kniha s reprodukcemi výšivky, provázenými textem ve formě básně. Kniha je vyrobená jako leporelo v pevných deskách, stránky jsou volně pohyblivé a dají se roztáhnout, čímž umožňují divákovi udělat si celkový přehled o komiksu. Šaty jsou stejně jako starobylé běloruské kroje ušity ze

Inu. Symbolika obrazu je převzata z originálních zdrojů (kosočtverec s křížkem představuje slunce atd.), ale jsou také přizpůsobeny současnému divákovi (vajíčko + spermatozoid znamenají početí, srdíčko symbolizuje lásku atd.)

Do žánru komiksu se promítla moje touha po divadle, obzvláště mě na tom fascinuje to, že můžu vystupovat jako scenárista, režisér a výtvarník zároveň. Další prací, kde jsem použila komiks netradičním způsobem, byl projekt Kakaová Bohyně, který zvítězil v soutěži Mladý obal v kategorii Komiks.

1.2 Kakaová bohyně [viz Příloha 2]

Při výrobě svého díla jsem se inspirovala historií vzniku čokolády. Příběh popisuje aztéckou ženu, která začala z kakaových bobů vyrábět lahodný čokoládový nápoj. Nápoj dala ochutnat aztéckým náčelníkům, kterým jim velmi zachutnal. Také zjistili, že působí jako afrodisiakum. A z toho důvodu začali tuto ženu uctívat jako bohyni. Komiks je vytištěný na folii z toho důvodu, aby divák hned neviděl celý příběh a četl ho postupně až při konzumaci čokolády.

1.3 Písmenkář [viz Příloha 3]

Školení je vždy jenom o tom, abychom se naučili něco, o čem skoro vůbec nemáme představu, popř. stojíme teprve na začátku nějaké věci, znalostí, které chceme ovládnout. Fotografie v ilustraci není ještě moc prozkoumaná oblast. Tak jsem se pustila do navazování vztahů s novým médiem: fotoaparátem.

V průběhu tvorby knihy jsem si vyzkoušela práci ve fotoateliéru, kde jsem se konečně naučila správně zapojovat blesky,

měřit světlo a nastavovat fotoaparát při práci s umělým světlem. Kromě kostrové série ateliérových fotografií ve své knize mám jiné fotky, kterým říkám „živé“. Jestliže ateliérové fotografie mají dokumentární charakter, jsou čisté a jednoduché, druhá série je určena k oživení knihy. Zde jsem fotila každý předmět v situaci, jak se používá v běžném životě, snažila jsem se tomu přidat legrační odstín nebo vyvolat nějaké emoce, protože zapamatování informací nejlépe probíhá pod emocionálním vlivem. U mnoha „živých“ fotografií jsem se snažila použít více předmětů a barev, které začínají na to písmeno, ke kterému byla ta fotografie udělaná. Tak například u písmena Č je hlavním předmětem ilustrace česnek, ale na fotografii najdeme ještě čepici červené a černé barvy. „Živé“ fotografie jsou použité takovým způsobem, že jsou jako překvapení schované za dvoustránkou dokumentární ateliérové fotografie.

Svoje práce nazývám Písmenkář z toho důvodu, že standardní název „Slabikář“ se sem moc nehodí, protože v mé knize jde především o písmenka, ale ne o slabiky.

Myslím si, že fotografie má poměrně důležitou roli v dětské ilustraci. Ukazuje svět takový, jak jej reálně vidí dítě kolem sebe každý den. Na rozdíl od kreslené ilustrace, kde ilustrovaní hrdinové žijou jen na papíře a je těžké je potkat na ulici nebo v parku, fotoilustrace nás učí zkoumat reálné věci podle schématu: realita-informace a dává dítěti nadšení pro své vlastní výzkumy a strukturalizaci reálného světa do svého osobního systému.

2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

„*My máme vše, ale to je vše, co máme!*“ – Ole Paus¹

Bylo rozhodnuto, že výsledkem závěrečné práce bude soubor grafických listů. Proto bych v úvodu chtěla říct, co je to grafický cyklus a proč se podle mého názoru umělci obracejí k tomuto tématu. Myslím si, že sériová grafika umožňuje v maximální míře zachytit realitu, zobrazuje ji jako celek a zároveň ji rozebírá do detailů. Každá grafická práce je samostatným dílem a zároveň je součástí cyklu. Pro srovnání mě zde napadá idea mikro- a makrokosmu osobnosti člověka a jeho role ve společnosti, kde jsou velmi důležité vztahy mezi samostatnými jednotkami této společnosti. Grafický cyklus je tedy pohledem na jednu situaci z více úhlů a hlavním zpevnujícím materiálem je téma cyklu a jeho technické zpracování. Většinou se pro cyklus používá stejný formát, často jsou v něm podobné kompozice obrázků. Na rozdíl od malby má grafika velkou výhodu - svoji tirážnost, která umožňuje originálnímu uměleckému projevu dostat se do rukou většímu počtu diváků.

Ale co si zvolit jako předmět ke zpracování? Zamyslela jsem se nad tím, co mě opravdu zajímá, čím jsou naplněny moje myšlenky během každého dne. Tak se po nějaké době zrodilo téma mé diplomové práce: „Život ve 21.století – alternativní a konzumní přístupy“.

Již od dětství jsem byla znepokojená tématem ekologického stavu naší Země. Dokonce jsem v osmi letech napsala básničku „Člověče, co to provádíš s přírodou?“, ve které jsem se obracela

1 ERIKSEN, Thomas Hylland. *Syndrom velkého vlka. Hledání štěstí ve společnosti nadbytku*. Brno: Doplněk, 2010. 216 s. 1.vydání. [s.18]

k lidstvu (hromadný obraz), který se chystal zničit na planetě všechno živé, aniž by pochopil, že bez lesů, živočichů, vody atd. nedokáže vůbec přežít. Jako malá jsem prosila toho člověka, aby se slitoval nad přírodou. I když jsem už chápala narůstající hrůzu tohoto problému, věřila jsem, že člověk dokáže žít v souladu s přírodou, a upřímně v to věřím i teď.

Nicméně pouze vírou nelze problém vyřešit, je potřeba něco změnit. Ale nejdřív je třeba změnit svoje myšlenky. Možno jsme se ocitli v tak hrozivě zaneseném světě právě proto, že nepořádek máme především v hlavě. Jednorázová reklama, spam, televize – informační odpadky jsou všude.

Ale jak jsme se k tomu dostali?

Jak dlouho už lidé žijí na této planetě! Kolik se již změnilo civilizací a kulturních období! Lidé se prudce rozvíjejí – objevují stále něco nového, stavějí obrovská letadla a dobývají vesmír, vymýšlejí nové léky, dokážou ovládat počasí, dokonce si už vytvořili i samostatný svět – virtuální realitu, avšak ve své podstatě se moc nezměnili. Lidské hříchy jsou staré jako sama existence lidského druhu, ale pořád jsou aktuální. Všech sedm hlavních hříchů tvoří negativní stránky lidské bytosti. Ve své práci se však budu zabývat hlavně příčinou zanesení země odpadky– chamtivostí, tj. žhovou touhou mít.

Pořekadlo: „To se ještě bude hodit...“ jsem převzala od matky a taky se snažím vyhazovat co nejméně věcí. Pokud už se nedá nosit sukně, tak si z ní udělám tašku, pak z tašky peněženku apod. Mám skoro celý svůj pokoj zařízený nábytkem z popelnice anebo od lidí, kteří mi místo vyhazování předali nábytek jenom za odvoz.

3. CÍL PRÁCE

Cílem mé práce je znovu poukázat na problém konzumního způsobu myšlení lidské společnosti a na jeden z důsledků takového životního přístupu, rychle se rozrůstávající nebezpečí odpadu pomocí média ilustrace.

Doufám, že se povede alespoň trochu probudit v lidech základní úctu k přírodě a donutit je zamyslet se nad tím, zdali potřebují všechno to zboží, které si kupují v takovém množství a hlavně to, co potom dělat s tím, co se vyhodí?

Vím, že negativní přístup představení problému může vzbudit v člověku strach a také možnost vzniku opačné reakce. Například tvrzení: „Co já, tak malý člověk, mužů udělat proti tak velké katastrofě?“, propadne depresi a pokračuje v životě tak, jak si zvykl, možná ještě hůř. Ale musíme si nejdříve vyjasnit, proč člověk má k odpadkům natolik negativní postoj? Myslím si, že je to proto, že je nebezpečný, vyvolává nemoci a způsobuje smrt, takže neustále udržuje člověka ve strachu. I přestože se říká, že podobné se léčí podobným, nemyslím si, že zastrašování pomůže překonat strach. Musíme si vyčistit cestu úsměvem a láskou. Proto věřím, že pomocí odlehčeného, humorného podání mám větší šanci zasadit zrnko ekologického (přírodního, alternativního) myšlení do hlavy diváka a nasměrovat jeho myšlení správným směrem.

4. PROCES PŘÍPRAVY

Na začátku své práce jsem stála na rozcestí a přemýšlela jsem, jakým směrem se vydat, protože téma „Život ve 21. století – alternativní a konzumní přístupy“ nabízelo dvě evidentní varianty. Vážně jsem uvažovala nad tím, že poukážu na ekologický způsob života, chtěla jsem povznést myšlení přírodních národů, dokonce už jsem i navštívila jedno velké setkání lidí, žijících takovým stylem. Ale potom jsem odjela na stáž do Řecka – království hédonismu, který dostal tamější lidi do strašné krize. Když jsem pozorovala opuštěné obchody, azyly bezdomovců na chodnících, spálené domy, prostitutky a narkomany, provádějící své činnosti přímo na ulici, odpadkové pytle, hýbající se krysami, obrovský nepořádek a špínu po celém městě atd., byla jsem ohromena úpadkem místní společnosti. Taky jsem byla strašně překvapená neuvěřitelně velkým kontrastem mezi totálním zanedbáním člověka jako jednotlivce a honosnou vyleštěností cest pro turistické masy. Pod vlivem toho jsem musela nutně opustit uvažování nad pohádkovou ekovesnicí a začala jsem přemýšlet nad tím, co mohlo způsobit tak velkou propast mezi bohatými a chudými. Kdo za to může? Vláda spolu s pevnou rukou mocných korporací anebo sami lidé se svými konzumními návyky?

Jan Keller ve své knize „Až na dno blahobytu“ na to podle mě odpovídá: „Rituály konzumního chování jsou rituály bezbranných a zranitelných lidí, kteří se snaží vybudovat z cetek přinesených ze supermarketů alespoň jakousi ochranu před světem velkých organizací a velké politiky, hledícím s obludným a urážlivým nezájmem kamsi skrze a mimo ně. Filozofové mohou moralizovat, jak dlouho chtějí. Pokud bude mít svět lidí centralizovanou

a megalomanskou podobu nerespektující přirozené lidské rozměry, nemůže nikdo očekávat, že lidé svoji obrannou reakci změní. Nechtějí nic jiného, než vymanit se alespoň částečně zpod všudypřítomné kontroly ekonomických a politických mechanismů, a nenalézají přitom jiný prostor než ten, který jim umožňuje jejich miniaturní svět konzumu se svými tak lidskými rozměry.

Je to pochopitelně do značné míry útočiště iluzorní, neboť konzumní chování ještě více posiluje moc tržních mechanismů i mechanismů, jimiž disponuje centralizovaná politická moc. Z hlediska běžného konzumenta však širší souvislosti nejsou příliš relevantní a sledování vzdálenějších důsledků vlastního jednání nebylo nikdy silnou stránkou lidského rozumu.“²

Kvůli špíně a nepořádku na ulicích jsem se začala městu vyhýbat a stále více času jsem trávila u moře, ale, bohužel, ani tam situace s odpadem nebyla lepší.

Po návratu do České republiky byla jsem příjemně překvapená čistotou ulic. Dokonce jsem svému vedoucímu řekla, že v Česku žádný nepořádek není, ale byla jsem odkázána jít na procházku do lesa. Ukázalo se, že Češi pěkně umějí skrýt odpad v přírodě! A tak začala moje spolupráce s plzeňskými odpadky.

4.1 Co je odpad a z čeho se skládá?

"Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit. Komunální odpad je veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob - občanů s výjimkou odpadů vznikajících u právnických a fyzických osob oprávněných k podnikání. Subjekty (živnosti, úřady) produkující

2 KELLER, Jan. *Až na dno blahobytu*. Praha: EarthSave CZ s. r. o., 2005. 132 s., 3. vydání. ISBN 80-903085-7-0. [s. 39 - 40]

odpad podobný komunálnímu odpadu mohou na základě smlouvy využít systému zavedeného městem pro nakládání s komunálním odpadem.

Je obecným názorem, že komunální odpad je to, co dáváme do popelnic, ale není tomu tak!

Komunální odpad jako skupina odpadů se dělí dle Katalogu odpadů na tři podskupiny a dále jednotlivé druhy odpadů.

V komunálním odpadu najdeme odpady kategorie ostatní a nebezpečné. Do kategorie ostatních odpadů patří například papír a lepenka, sklo, textil, biologicky rozložitelný odpad, plasty, kov. Do kategorie nebezpečných odpadů jsou zařazeny například fotochemikálie, zářivky, baterie, akumulátory, léčiva, kyseliny, pesticidy. Z komunálního odpadu po vytřídění zůstane zbytkový odpad, který nazýváme směsným nebo také domovním odpadem."³

4.2 Rozsah odpadu

4.2.1 Jedno město

Pro vytvoření přehledu v oblastí rozsahu městského odpadu a způsobu jeho zredukování jsem zkoumala město Plzeň.

4.2.1.1 Skládka [viz Příloha 4]

Dostat se na městskou skládku odpadu nebylo jednoduché. Bylo nutné zajistit si povolení ke vstupu. Po dlouhém hledání v okolí Chotíkova jsme se nakonec na skládku dostali. Byl to obrovský prostor s odporným zápachem. Místní pracovníci se hodně divili, co nás přivedlo na místo, kterému se všichni maximálně vyhýbají.

3 Magistrát města Plzně. Odpady. URL: <<http://odpady.plzen.eu/mesto-a-odpady/co-je-to-odpad/co-je-to-odpad.aspx>> [2014.04.25]

Ústředním strojem zde byl kompaktor, brázdící odpadový reliéf, utvářející velký kopec.

„Na skládku je ukládán zejména komunální odpad, stavební suť a odpadní zeminy. Celkový roční objem uložených odpadů činí přibližně 50 000 tun. Komunální odpad je svážen z části území města Plzně a bývalého okresu Plzeň-sever.“⁴ Obejít celý prostor se nám nepodařilo kvůli bezpečnosti. Dešťová voda se zachytává na povrchu skládky, ale po návozu dalšího odpadu zůstává skryta, a tak si odpadová krajina vytváří bahenní oblasti. Ale po nahlédnutí do první kazety skládky vzniká ohromující dojem!

4.2.1.2 ČOV [viz Příloha 5]

Dalším místem mé návštěvy byla městská čistící stanice odpadních vod, která se nachází na řece Radbuza na Doubravce. Dostat se tam, na rozdíl od skládky, nebyl problém, dokonce tam šla objednat i exkurze.

„Odpadní voda je na čistírnu přiváděna kmenovou stokou ve dvou horizontech, tzv. spodní pásmo a horní pásmo. Každé pásmo má své samostatné česle a lapač písku. Odpadní vody ze spodního pásma se pak přečerpávají na úroveň horního pásma. Dalším stupněm čištění jsou primární usazovací nádrže. Po usazení se odpadní vody přečerpávají na biologické filtry, pak se vedou přes dosazovací nádrže na aktivaci a znovu na dosazovací nádrže za aktivací. Vyčištěné vody se vypouštějí do Berounky. Provoz ČOV je možné různým způsobem kombinovat při využití biofiltrů a aktivace. Kal se zpracovává anaerobně ve vyhřívaných vyhnívacích

4 Skládku odpadu Chotikov.

URL: <<http://www.plzenskateplarenska.cz/skladka/index.phpgoto=m4JWVL2X&sekce=m4JWVL2X&lng=cz>> [2014.04.25]

komorách, po zahuštění se odvodňuje na pásových lisech.“⁵

Odtříděné zbytky papíru a jiných větších kousků se taky svážejí na skládku. Drobnější mechanický odpad (říkají tomu „písek“) se pak rekultivuje.

4.2.2 Jeden dům [viz Příloha 6]

Dalším krokem studia odpadu bylo nakouknutí do popelnice jednoho starého domu. Nikdy jsem nečekala, že z toho, čeho se člověk zbavuje, se dá vyčíst tolik informací o jeho zvycích a životním stylu. Pro zkoumání jsem si vybrala popelnice sousedního domu. Tak jsem se dozvěděla, že jedná z rodin mých sousedů je závislá na reklamě, ale docela chudá není, protože plýtvá uzeným lososem a jiným jídlem, které ještě ani zkažené není, má kočku, kterou krmí konzervami „Whiskas“ a dbá na drahé ponožky. Jiná rodina z toho samého domu taky si kupuje reklamované zboží, ale naopak moc bohatá není, na zdraví se nesoustředí – stravuje se převážně polotovary a hodně kouří (v jedné popelnici jsem našla 32 krabičky od cigaret). Je tu i zubní ordinace se svým profesionálním odpadem. Ale v tom domě je zřejmě jedna rodina, která se trochu o ekologii světa stará, protože v jejím komunálním odpadu nenajdeme přimíchaný papír, ani plast nebo sklo – takže odpad asi pečlivě třídí.

4.2.3 Jeden člověk [viz Příloha 7]

Co se týká odpadu jednoho člověka, rozhodla jsem se, že udělám krátký průzkum toho, co vyhodím za týden sama. Jelikož se v našem bytě odpad třídí, tak jsem směsného odpadu moc nenasbírala. Převážně to jsou posmrkané kapesníky, nálepky od zboží, použité hygienické potřeby, ústřížky nitek a knihařského

5 Life near water – water for life. URL: <<http://www.comeniusprojekt.com/czech.../plzen.doc>> [2014.26.04]

plátna.

4.3 Studie materiálu

Musím přiznat, že nejsem nijak zvláštní a taky mi není příjemné hrabání v odpadních koších. Ale můj postoj se může změnit, pokud odpadu dodáte trochu estetiky.

Ještě když jsem nevěděla, co budu provádět s odpadem dále, chtěla jsem udělat malý materiálový experiment. Po vybrání popelnice jsem se připravovala roztrždit její náplň netradičním (sklo, směs, bio, papír, plast) způsobem. Zvolila jsem si tři kritéria: barva, rozměr a forma.

Tak se ukázalo, že z obalového odpadu červeného je nejvíce, druhé místo má bílá barva, pak žlutá, modrá, zelená a nejméně je černé [viz Příloha 8].

V kategorii forma vyhrává obdélník. Kruh, čtverec a obdélník se zaoblenými rohy jsou přibližně ve stejném počtu. Nejméně se objevuje forma trojúhelníku [viz Příloha 9].

Podle rozměru to vychází přibližně nastejno – velký, střední a drobný formát [viz Příloha 10].

5. PROCES TVORBY

5.1 Grafické listy

Měla jsem za úkol udělat 20 grafických listů formátu A3, ale ve výsledku prezentuji 13 grafik ve větším rozměru – 50 x 70cm, což svým rozsahem vychází trochu více než předchozí plán.

Za dobu studia jsem vyzkoušela různé grafické techniky, takové jako litografie, hlubotisk, sítotisk, akvatinta, nepřímý tisk a linoryt. Ale škála grafických technik je téměř nekonečně široká, a protože se snažím pro sebe neustále objevovat něco nového, ráda jsem se přesunula svou pozornost k technice šablonového tisku. V uvedené technice dělám stylizované kresby portrétů lidí [viz Příloha 11].

Pro tvorbu podkladu pro grafické listy si vybírám techniku koláže. Na otázku, jaký materiál používám, je odpověď samozřejmá – odpadky. Tak jsem musela provést vybrání popelnice několikrát, abych získala nutné množství pracovního materiálu. Poté jsem odpad lepila na lepenkové desky [viz Příloha 12].

3.2 Komiks

Při práci na projektu „Písmenkář“ už jsem se trochu seznámila s technikou fotoilustrace. V této práci jsem se chtěla posunout trochu dál a udělala jsem pokus o doplnění fotografie digitální kresbou.

Po sepsání scénáře pro budoucí komiks jsem se musela znovu ponořit do popelnice. Pro nafocení jsem si vybrala ty nejlepší kusy. Ale nejdéle, samozřejmě, trval „casting na hlavního hrdinu“ – psí lejno, které dostalo hezké jméno Enono. Tak tomu kdysi říkaly maminky, aby před dětmi nenazývaly věci pravými slovy. Komiks má

název podle jména hlavního hrdiny.

Po nafocení příběhu ve školním ateliéru a rozvržení fotografií podle stran jsem začala dodávat odpadkům život a charakter, dokreslila jsem tváře s emocemi a gesta [viz Příloha 13]. Jakmile komiks byl hotový, poslala jsem ho do tisku. Pak jsem jej svázala formou knihy v pevných deskách s rovným hřbetem.

6. TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

6.1 Grafické listy

Než jsem se dostala k vyrábění podkladů z odpadu a šablonnému tisku na ně, udělala jsem několik technických zkoušek. Pokusila jsem se udělat námětovou koláž na hliníkovou desku, pokryla jsem to alobalem, a tak vznikla matrice pro hlubotisk. Udělala jsem několik výtisků a zjistila jsem, že mně u toho vadí jednotná barevnost výsledku. Při práci takovým způsobem bych jenom zvýraznila texturní stránku. Ale svět odpadků je plný rozmanitých barev, vytvářejících skutečný chaos! Byla by velká škoda toho nevyužít. Dále jsem zkoušela odpad nasekat, ale zde jsem se setkala s problémem, že ne vše se nasekat dá, a hlavně potom už by nebylo poznat, že při práci byly použité odpadky. Proto jsem ten nápad taky opustila a začala jsem lepit odpad na lepenku. Tak jsem zachovala podstatu materiálu, ale ještě více jsem podpořila působení efektu.

Šablony jsem vystřihávala řezákem a skalpelem z papíru silou cca 250g/m².

Pro postřik používám černou akrylovou barvu ve spreji.

6.2 Komiks

U komiksu je nezvyklý fakt, že je focený. Digitální kresba je jinak poměrně běžný prostředek pro výrobu komiksu. Pro kreslení jsem použila grafický tablet firmy Wacom. Je to velice pohodlné, protože u toho se kreslí skoro jako tužkou na papír, jenom se sleduje obrazovka.

7. POPIS DÍLA

7.1 Grafické listy

Jako hlavní motiv grafických listů si vybírám portrét. Člověk nechává po sobě odpad ihned poté, co se narodí, až po dobu, když se z něj samotného stane odpad. Proto na grafikách můžeme vidět lidi rozmanitého věku. Nevyhýbám se tady i autoportrétu, jsem součástí lidské společnosti a funguji na stejných principech. Mezi ostatními grafikami, provedenými technikou šablonného tisku černou barvou [viz Příloha 14] lze v souboru najít jedno překvapení – interaktivní grafický list se zapojeným zrcadlem. Tady chci připomenout, že ani divák není výjimkou – absolutně každý po sobě nechává odpadovou stopu. To je třeba mít neustále na vědomí!

7.2 Komiks

„Vášeň mít vede k nikdy nekončícímu třídnímu boji. Prohlášení komunistů, že jejich systém chce ukončit třídní boj zrušením tříd, je fikce, protože jejich systém je založen na principu neomezené konzumace jako cíli života. Dokud každý bude chtít více, musejí se utvářet třídy, musí existovat třídní boj. Chtivost a mír se navzájem vylučují.“⁶ říká o lidech ve své knize „Mít nebo být“ významný německo-americký filosof 20. století Erich Fromm.

Taky ve svém komiksu narážím na lidskou společnost se všemi jejími konzumními hříchy. Vytvářím paralely mezi lidmi a odpadky – popelnice, kam se dostává hlavní hrdina Enono, je v podstatě malý model našeho světa. Jsou tu různé politické strany (Zelené, Červené, Bílé). Hned jak se Enono dostane do popelnice, společnost se obrátí proti němu a odsoudí ho do skupiny černých

6 FROMM, Erich. *Mít nebo být*. Praha: Aurora, 2001. 242s. ISBN 80-7299-036-5. [s.19]

odpadků. Je to zřetelná narážka na rasismus. Ale podívejme se, kdo nejvíce křičí? Je to průhledná láhev. Enono si tady najde kamaráda – naivního romantika, sáčka Alberta, který básní o létání, a po revoluci se jeho sen splní, ale stejně se na konci zasekne na stromě. Enono zjistí, že tady všichni soupeří o jídlo, kupodivu i lidé, kteří jsou považováni za Bohy, protože jsou stvořiteli světa odpadu. Ústy hlavního hrdiny pokládám základní filosofickou, věčnou otázku: „Co jsem zač, proč žiju?“ Enono neví, že je enonem, a už si skoro zvykl na to, že mu všichni říkají „Pytel“, protože jeho skutečná podstata je schovaná za tenkou vrstvou celofánu. Enono celou dobu věří v dobrého člověka, který mu nakonec pomůže projít těžkou cestou reinkarnace.

8. PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

„Máma mě má ráda, s tím už nic neudělám. Ona je moje máma, já jsem její syn... Přičemž, měla mě ráda dřív, má ráda teď i do budoucna. A má mě ráda takového, jaký jsem: s takovýma rukama, obličejem, hlasem atd., prostě takového, jaký jsem, celkově, se vším všudy! Ale představme si, že sedím doma a stříhám si nehty. Ostříhal jsem je, potom jsem je opatrně posbíral a odnesl vyhodit do koše, ale nevšiml jsem si, jak jeden spadnul a zůstal ležet na podlaze. A on se mámě už nelíbí! Ale co se v podstatě stalo? Ještě před chvilkou jsem to byl já, kterého měla ráda celého... Ale nejzajímavější na tom je, že mně se taky nelíbí, pokud si nejsem jistý, že je zrovna můj, a taky je mi nepříjemné na něj sahat!“⁷ Citát z jedné mono performancí ruského spisovatele a herce Evgenije Griškovce výborně ukazuje citový vztah člověka k odpadu. Prostřednictvím své diplomové práce se snažím rozbourat tak ohromně vysokou a pevnou zeď mezi člověkem a tím, co je odpadem. Například v komiksu z odpadků a exkrementů se hrdinami stávají postavičky, které můžou u diváka vzbuzovat soucit a empatii. V případě grafických listů lze říct, že použití odpadků jako podkladu pro respektovaný žánr portrétu, povznáší odpad na vyšší estetickou úroveň. Můžeme to považovat za první krok pro zrušení lidského odporu alespoň k vizuální stránce odpadu a zmetků.

Jako přínos pro obor ilustrace bych mohla uvést samotné obrácení se k tématu odpadu. Je to velice používané téma pro obor sochařství, pro fotografii nebo mozaiku, ale že by se podobný motiv vyskytoval v ilustraci, o tom já osobně nevím.

⁷ *Одновременно* [záznam divadelní hry]. Евгений ГРИШКОВЕЦ. Do češtiny přeložila Maryia Bazlova

9. SILNÉ STRÁNKY

Za silnou stránku své diplomové práci považuji alternativní reakci na konzum – odlehčené vtipné podání seriózního tématu.

Druhou nepochybně silnou stránkou je použití reálného odpadu. Místo toho, aby hnil někde na skládce, může výborně posloužit jako ukázka všepožírajícího konzumního životního přístupu a možná i zapříčinit u někoho duchovní rozvoj.

Taky jsem v průběhu práce na diplomové práci poznala tu horší stránku civilizovaného světa, jako Dante jsem zblízka nahlédla do místního pekla, kam bych se jinak asi nedostala. Není to moc příjemná část našeho světa, ale snažím se udržet si optimistickou náladu. Určitě po samostatném poznání věci na to hledím s menším strachem v očích, než do té doby, když jsem musela věřit tomu, co „jedna paní povídala“.

10. SLABÉ STRÁNKY

Slabá stránka, se kterou jsem se setkala při práci, bylo nedorozumění se spolubydlícími, kteří těžko nesli to, že jsem nosila domů „pracovní materiál“.

Je pravdou, že zanášení planety, města, pokoje a nakonec i hlavy nám ubírá hodně životní energie. Další nepříjemnou věcí bylo to, že občas pod negativním vlivem zanečištěného prostoru a uvědomění si bezmocnosti jednotlivce, jsem propadala depresi a absurdně jsem hledala útulek v konzumu.

„Práce s odpadem je dost nebezpečná! Ať nechytneš žloutenku!“ – tvrdili mně všichni, od rodičů po vyučující na univerzitě. Co se týká divných pohledů, na to jsem se taky musela rychle zvyknout.

11. ZÁVĚR

Při realizaci tématu "Život ve 21. století - alternativní a konzumní přístupy" jsem se věnovala řešení takového problému, jakým je nebezpečí odpadu. Moje diplomová práce se skládá ze dvou částí: souboru grafických listů a komiksu. Pracovala jsem s komunálním odpadem ve dvou směrech. V komiksu jsem použila obsah popelnice a z jednotlivých odpadků jsem vytvářela postavy, například Kečup Ostrý, BigMag, Česnekovou sůl anebo sáček Albert. V další části práce jsem daný materiál využívala při zpracování grafických listů. Z odpadků tak vznikl podklad pro tisk. Formou koláže jsem lepila odpad na lepenkovou desku a práci jsem zakončila postřikem portrétů lidí jako hlavních tvůrců (a svým způsobem i stvořitelů) odpadkového světa skrze šablonu.

Vím, že dříve nebo později se má práce, jako vše v našem nestálém světě, znovu vrátí tam, odkud teď čerpám inspiraci, tj. do popelnic nebo na smetiště. Ale stále doufám, že během svého krátkého života moje dílo dokáže něco v lidech probudit, že se lidé zamyslí nad svým přístupem ke světu, nad svým konzumním životním stylem a důsledky, které z něho vyplývají pro celou naši planetu.

11. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A) Knižní a periodická literatura

1. ERIKSEN, Thomas Hylland. *Syndrom velkého vlka. Hledání štěstí ve společnosti nadbytku*. Brno: Doplněk, 2010. 216 s. 1.vydání.

ISBN chybí.

2. KELLER, Jan. *Až na dno blahobytu*. Praha: EarthSave CZ s. r. o., 2005. 132 s., 3. vydání. ISBN 80-903085-7-0.

3. FROMM, Erich. *Mít nebo být*. Praha: Aurora, 2001. 242 s. ISBN 80-7299-036-5.

B) Elektronické informační zdroje

1. *Одновременно* [záznam divadelní hry]. Autor Евгений ГРИШКОБЕЦ.

2. Magistrát města Plzně. Odpady.

URL: <<http://odpady.plzen.eu/mesto-a-odpady/co-je-to-odpad/co-je-to-odpad.aspx>> [2014.04.25]

3. Life near water – water for life.

URL:<<http://www.comeniusprojekt.com/czech.../plzen.doc>> [2014.26.04]

4. Skládka odpadu Chotíkov.

URL: <http://www.plzenskateplarenska.cz/skladka/index.phpgoto=m4JW_VL2X&sekce=m4JWVL2X&lng=cz> [2014.04.25]

РЕЗЮМЕ

Моя дипломная работа носит название «Цикл графических работ на тему «Жизнь в 21ом веке: альтернативный и потребительский образ жизни».

После пребывания одного семестра в Греции, потрясенная столь загрязненным состоянием города и природы, я вдруг решила работать с мусором.

Вернувшись в Пльзень я стала изучать здешнюю ситуацию. Я посетила городскую свалку, водоподготовочную станцию, произвела разбор одного мусорного бака, разделяя содержимое по некоторым критериям — по цвету, форме и размеру, собрала собственный общий мусор за неделю. Все это мне потом очень помогло при работе над концепцией комикса.

Сама дипломная работа состоит из двух частей — комикса и серии графических работ, которую составляют 13 график. Печатала я их техникой трафарета на мусорную основу, приклеенную на картон. Главным мотивом является портрет человека.

Я убеждена, что главной причиной замусоривания планеты является необузданный потребительский образ жизни. В своем комиксе я провожу параллель между жизнью человеческого общества и мусора в мусорном баке — как модели современного мира. Главным героем является собачьи экскременты по имени Еноно, хотя все его называют пакетиком, т.к. никто, и даже он сам, не знает, чем же он на самом деле является. И однажды он задается эти извечным вопросом... В конце добрый человек помогает ему эволюционно инкарнировать в цветок. Использую технику фото-иллюстрации.

SEZNAM PŘÍLOH:

Příloha 1

Ženokol

Příloha 2

Kakaová bohyně

Příloha 3

Písmenkář

Příloha 4

Skládka

Příloha 5

ČOV

Příloha 6

Vybrání popelnice

Příloha 7

Osobní odpad

Příloha 8

Třídění odpadu podle barev

Příloha 9

Třídění odpadu podle formy

Příloha 10

Třídění odpadu podle rozměru

Příloha 11

Šablony

Příloha 12

Podklady z odpadu

Příloha 13

Komiksové odpadkové postavy

Příloha 14

Ukázka grafického listu

Příloha 1

Ženokol

foto: Veronika Konturová/ vlastní

Příloha 2

Kakaová bohyně

foto vlastní

Příloha 3

Písmenkář

foto vlastní

Příloha 4

Skládka

foto vlastní

Příloha 5 ČOV

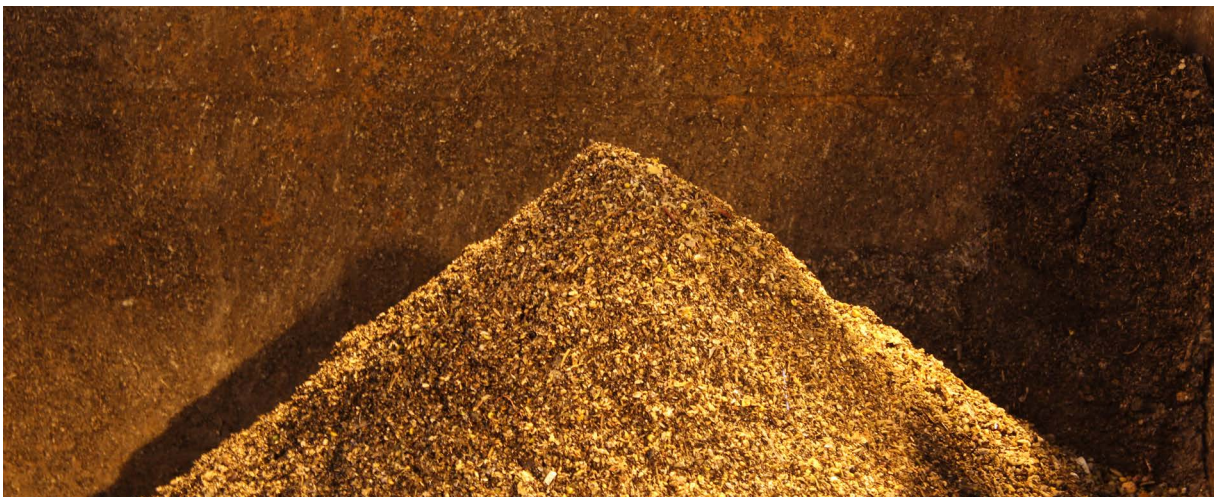

foto vlastní

Příloha 6
Vybrání popelnice

foto vlastní

Příloha 7
Osobní odpad

foto vlastní

Příloha 8

Třídění odpadu podle barev

Příloha 9

Třídění odpadu podle formy

foto vlastní

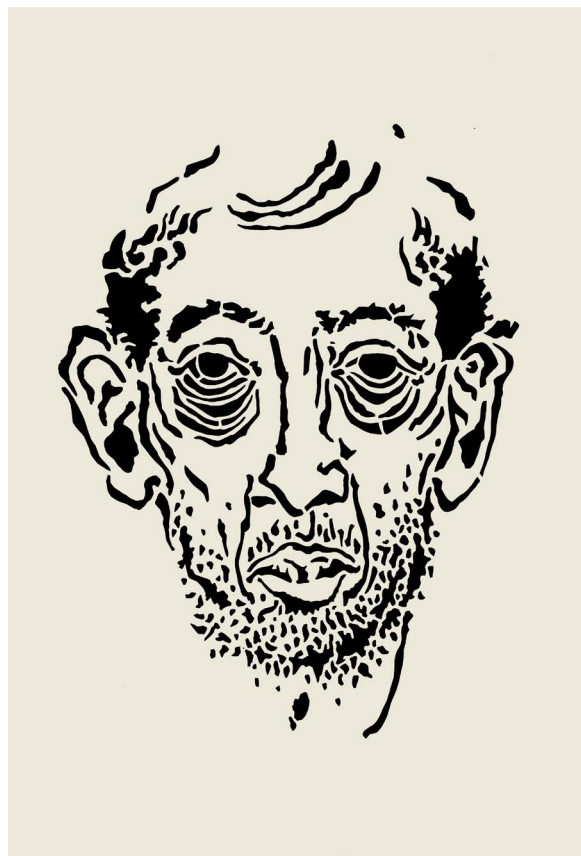
Příloha 10

Třídění odpadu podle rozměru

foto vlastní

Příloha 11
Šablony

Příloha 13

Komiksové odpadkové postavy

foto vlastní

Příloha 14
Ukázka grafického listu

foto vlastní